

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

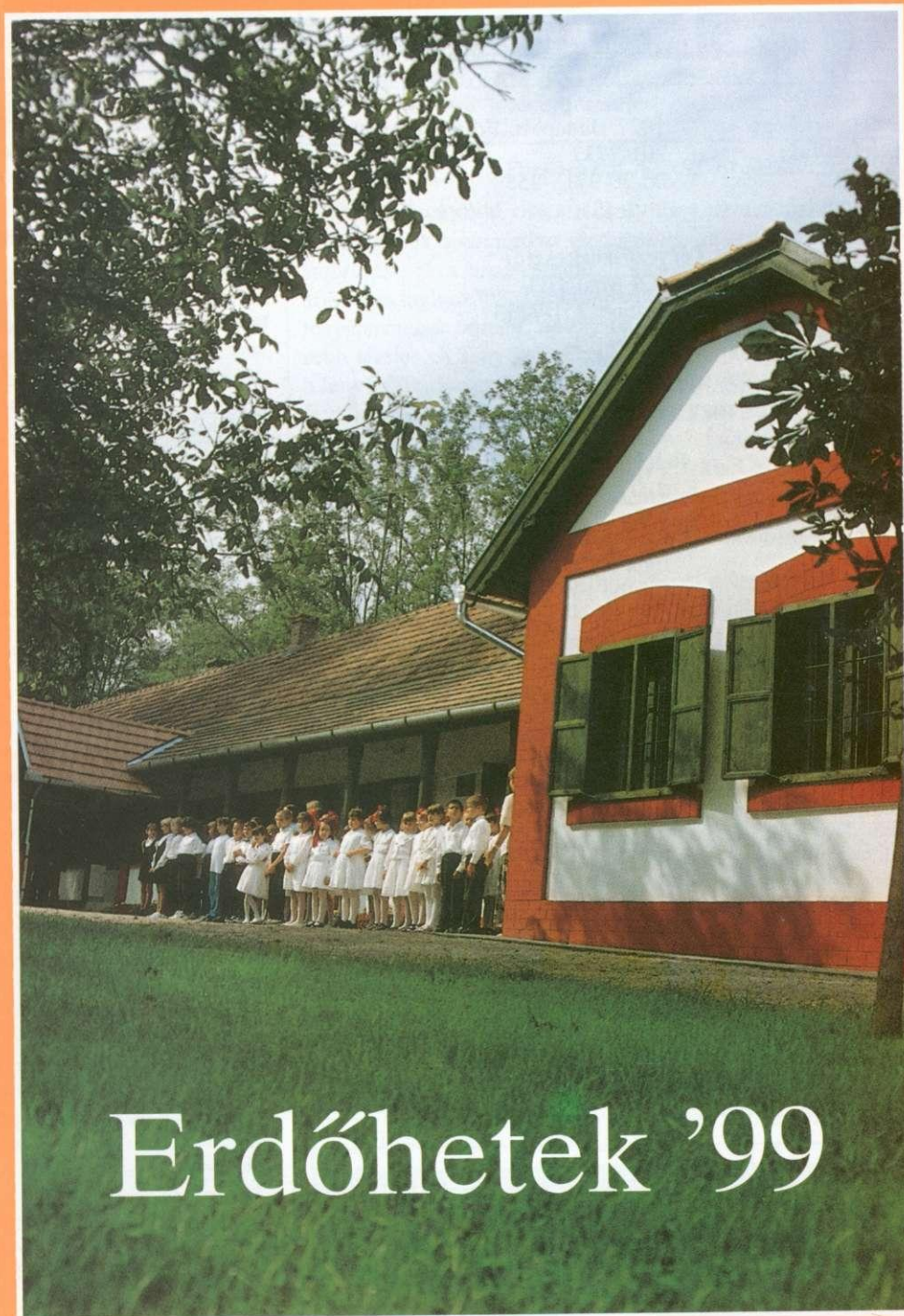
ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1999.
NOVEMBER

CXXXIV. évfolyam

Erdőhetek '99

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

CXXXIV. évfolyam 11. szám

(november)

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

A Szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai:
dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal,
Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Járasi Lőrinc,
dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó,
Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán,
Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-9715-255
Internet: <http://larix.efe.hu/oe>

Tervezőszerkesztő:
SÁGI MARGIT
Telefon/fax: 351-7253

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1999. október 28.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: Erdei Iskola Sziágyon

Fotó: Pápai Gábor

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Decemberi számunk tartalmából

A mezőgazdasági őstermelők egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettsége

Madárvártán

A faragott székelő kapu

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

- Dr. Várhelyi István: Az EU-s csatlakozás egyes erdészeti lehetőségekről 333
Bartha Pál: Az erdőgazdálkodó nyilvántartásba vételének jelentősége 335
Dr. Markovics Tibor: Erdőtelepítés a XXI. század elején 336
Dr. Kollwenz Ödön: Nemcsak „Egy gondolat bánt engemet”... 337

ERDÉSZETI TUDOMÁNY

- Dr. Horváth Béla – Dr. Varga Mihály: Erdészeti és faipari gépek munkavédelmi megfelelősége... 338

TERMÉSZETVÉDELEM

- Gencsi Zoltán – Gazdag Izabella: A gyöngyvirágos kerekerdő 339
Dr. Bartha Dénes: Védett erdőterületek Európában 341
Dr. Csöre Pál: Gondolatok a tűzokról 342
Dr. Szodfridt István: A tűzok vadászatáról 342

MAGÁNERDŐ-GAZDÁLKODÁS

- Borbényi Józsefné: Az egyéni erdőgazdálkodás 1999. évre vonatkozó személyi jövedelemadó törvény legfontosabb változásai 344

ERDŐK HETE

- Erdők Hete 1999. (Összeállította: Pápai Gábor) 346
Gerencsér Kinga – Héjj Botond – Merse Bernadett: Fedezzük fel újra az erdei tornapályát! 349

ERDŐKERÜLŐBEN

- Ormos Balázs: Erdészeti szakmai tanulmányút Norvégiában 351
A BEFAG Rt. Erdőművelési és Vadgazdálkodási Osztálya szakmai bemutatója 355
Pápai Gábor: Az Erdővédelmi Szakosztály tanulmányútja Szlovéniában 356
Bezzegh Péter: Egy kis tölgyes megmentése 358
KÖNYVESPOLC 359
EGYESÜLETI HÍREK 361

CONTENTS

- Dr. Várhelyi, I.: Forestry and the accession of Hungary to the EU 333

INHALT

- Dr. Várhelyi, I.: Über den forswirtschaftlichen Möglichkeiten der Aufnahme von Ungarn in die EU 333

E havi számunk szerzői

Borbényi Józsefné	APEH	Kecskemét
Csöre Pál	erdőmérnök	Budapest
Bartha Dénes	Egyetem	Sopron
Bartha Pál	FVM	Budapest
Bezzegh Péter	erdész	Budapest
Gazdag Izabella	Hortobágyi NP	Debrecen
Gencsi Zoltán	Hortobágyi KHE	Debrecen
Gerencsér Kinga	Egyetem	Sopron
Héjj Botond	Egyetem	Sopron
Horváth Béla	Egyetem	Sopron
Kollwenz Ödön	erdőmérnök	Pécs
Markovics Tibor	Fertődi Hanság	NP Fertőd
Merse Bernadett	Egyetem	Sopron
Ormos Balázs	OEE	Sopron
Paczolay Gyula	vegyészmérnök	Veszprém
Szodfridt István	Egyetem	Sopron
Varga Mihály	Egyetem	Sopron
Várhelyi István	erdőmérnök	Sopron

DR. VÁRHELYI ISTVÁN

Az EU-s csatlakozás egyes erdészeti lehetőségekről

Az EU-s csatlakozások időszakában vagyunk. Nagy az érdeklődés ez irányú lehetőségeink kihasználása iránt. Ezért e rövid tanulmány keretében elsősorban az erdőgazdálkodás oldaláról, az erdészet és az agráriummal való kölcsönhatásban elemezzük a felkészülés tapasztalatait, a lehetőségeket, az egyes feltételek teljesítésének alternatíváit. (Részletes kutatási anyagunk a „Stratégiai kutatások az MTA-n” EU csatlakozás könyvsorozat Zöldbelépő 28. sz. található.)

Magyarországon az EU-hoz való csatlakozásnak a felkészülési időszakában a legnehezebb területe a környezetvédelmi problémák mellett a mezőgazdálkodással kapcsolatos kérdéskör, amely az erdészetet is érinti. Ugyanis *sokféle kihívással* kell szembenéznie, és azokkal számolni. Ilyen kihívás például: a keresleti fapiac és a hazai faimportigények; a hagyományos fatermelő erdőgazdaság és az erdő iránti változó társadalmi igények feszültségei; az átalakuló tulajdonviszonyok és a magántulajdonú erdőgazdálkodás üzemi körülményeink problémái; az elmaradott technika, erdészeti és faipari technológia, a tartós tőkehiány és a vertikális integráció ellentmondásai stb. Eközben az EU-s csatlakozásra való felkészülés nehézségeivel (azon belül például a környezeti minőség fejlesztéseinek hiányosságaival) kell megbirkózni.

Az erdőnek a faanyagtermelés az alapvető feladata. De az ebbéli funkciója mellett, vele párhuzamosan egyre nagyobb szerepet kell vállalni más feladatok – például immateriális szolgáltatásainak – teljesítésében. Az erdővel szemben az *elvárások* EU-s szempontból is több pontban *összefoglalhatók*. A legfontosabbak:

- a szárazföldi élővilág evolúciós és önszabályozó képességének megőrzése;
- jelenleg még uralkodó ökológiai körülmények, a biodiverzitás megtartása;
- az üvegházhatás mérsékelése, a különböző káros gázok kibocsátásának csökkentése;
- a mezo- és mikroklíma javítása, stabilitásának megőrzése;
- a termőtalaj és humuszának megtartása, állapotának javítása;
- a vizek tisztaságának védelme és az árvízveszély csökkentése;
- az erdők rekreációs szerepének növelése, hatásainak megőrzése;
- a környezetet terhelő ipari alapanyagok és energiahordozók kiváltása;
- az új erdők létesítése jobban feleljen meg a természetközeli gazdálkodásnak;
- az erdő- és mezőgazdálkodás elkülönülése mérséklődjön stb.

Európai kitekintésben *hazánk erdőgazdálkodása* (erdészete) általában meg tud felelni az egyes elvárásoknak és viszonylag kedvező helyzetben is van.

Az egyes *fajlagos mutatók* is jelzik például az egy hektárra (ha) jutó fatömeg (élőfakészlet), az évi fanövedék mutatói stb. növekedését is Magyarországon (lásd táblázat).

1. táblázat
Egyes fajlagos mutatókról

	1986	1996
Az élőfakészlet (br m ³ /ha)	167	182
Az évi fanövedék (m ³ /ha/év)	6,6	6,7
Az ezer lakosra jutó erdőterület (ha/1000 fő)	154	166

Forrás: FM-AERSZ Erdőadattár 1996.

Más előnyünk is van, például, hogy az európai átlagnál kedvezőbbek a *klimatikus viszonyaink*, az erdeink *ökológiai stabilitása* és a biodiverzitás is nagyobb. A *lombos erdők* aránya is kedvezőbb. De komparatív hátrányban vagyunk a *fenyőtermékek piacán*, amely az európai fapiac legjelentősebb tétele. A fenyőtermékekkel nem tudunk versenyezni, a fenyő fajcsoport arányát sem növelhetjük, mert nagyobb fenyőarány nem felel meg természetes erdőzóna viszonyainknak. Értékesebb keménylombos fafajaink viszont komoly fapiaci potenciált jelentenek. Ezekből a fafajokból az európai országok többsége behozatalra szorul, amit távolabbi helyekről kell importálniuk (esetleg nagyobb költséggráfordítással és nem jobb minőségben).

Az EU országainak átlagához képest a *kedvezőbb helyzet kihasználása* az agrár, illetve az erdőgazdálkodási támogatással (pénzügyi alapokkal) tovább ösztönözhető, például környezet- és tájvédelemre, azok megőrzését szolgáló hatékonyabb agrár- és erdőgazdálkodásra (a természetközeli közeliséget figyelembe véve).

Az alábbiakban összehasonlító analízissel bemutatjuk a különbségeket az EU-s országok és Magyarország átlagadatai alapján. Ezek is jelzik a lehetőségeket, amelyeket célszerű kihasználni.

2. táblázat
A magyarországi erdők és az EU-s erdők, illetve azok mutatóinak összehasonlítása (1990)

Megnevezés	Mértékegység	Magyarország	EU országok
1. Erdősültség aránya	%	18,0	29,9
2. Élőfakészlet aránya	br m ³ /ha	172,0	123,0
3. Évi folyónövedék	m ³ /ha/év	6,6	4,3
4. Évi fakitermelés	br m ³ /ha	4,4	2,9
5. Évi fakitermelés mértéke a folyónövedék százalékában	%	67,0	66,0
6. Lomb/fenyő arány	%	85/15	30/70
7. Állami erdők aránya	%	69,0	21,0

Forrás: FM-AERSZ Erdőadattár (1996)

A 2. táblázatból kitűnik, hogy az erdősültség arányának kivételével a többi mutatónk kedvezőbb, mint az EU országok átlaga, vagyis az egységnyi területre eső faproduktumok jobbak Magyarországon. Erdősültségi hátrányunk a mezőgazdasági termelés alól felszabaduló földterület beerdősítésével, a faállománnyal való borítottság növekedésével kedvezőbbé válhat.

Erdősültségi lemaradásunk behozása tekintetében egyre inkább felvetődik, hogy az állami tulajdonú erdőgazdálkodóknak (például a beékelődött területen) is legyen lehetősége földvásárlásra további erdőtelepítés céljából. Jelenleg ugyanis az állami tulajdonú erdőgazdálkodók nem rendelkeznek szabad, üres földterülettel, ahol új erdőt lehetne telepíteni.

Hazánk erdészeti átlagarányait tekintve, illetve az átlag mutatóit vizsgálva és az országon belül az egyes térségeket összehasonlítva eléggé változó a kép, eltérőek az arányok (gyengébbek például az Alföldön és jobbak a Dunántúlon), amelyet több tényező is befolyásol.

3. táblázat
Egyes térségek arányai (1996-ban, területre vetítve)

Megnevezés		Mértékegység	A térségek és az ország átlagai			
			Alföld	Észak-M.o.	Dunántúl	Országos
1.	Az erdősültség (ma, ill. jelenleg)	%	12,2	27,2	22,8	18,5
2.	Az erdősültség (jövőben, ill. 35-50 év múlva)	%	22,1	35,6	29,2	26,8
3.	Az élőfa-készlet	br. m ³ /ha	128,0	200,0	208,0	182,0
4.	Az évi folyónövedék	m ³ /ha/év	7,7	6,1	6,8	6,6
5.	A lomb/fenyő arány	%	81/19	91/9	84/16	85/15

Forrás: FM-AERSZ Erdőadattár (1996)

A 3. táblázatból is megállapítható, hogy az erdősültség (12,2%) és az élőfa-készlet (128 m³/ha) fajlagos mutatói az Alföldön a legkisebb arányúak. Itt az évi folyónövedék viszonylag nagyobb, mégpedig 7,7 m³/ha/év, amely a gyorsan növő akác, nyár fajok csoportok nagy arányából adódik. (Az Alföldön a nyárarány 22%-os, országosan alig 10%-os, az akácarány az Alföldön közel 30%-os, országosan 20%-ot képvisel.) Az erdősültség Észak-Magyarországon, az élőfa-készlet, a folyónövedék aránya pedig a Dunántúlon a legnagyobb.

A lomb/fenyő részarány (ahogy a 2. és 3. táblázatban látható) országosan 85/15; addig az Alföldön 81/19; Észak-Magyarországon 91/9; Dunántúlon 84/16-os értéket mutat.

Egyes megyéket is elemezve és a legnagyobb részarányokat kimutatva például akácnál – az Alföldön belül – Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 47%-os, Hajdú-Bihar megyében 39%-os, vagy a nyár térhódítása Jász-Nagykun-Szolnok megyében 47%-os és Csongrád megyében 34%-os arányúak stb.

(A többi megyére vonatkozó adatok az 1996-ban megjelent FM AERSZ könyvben található és összehasonlíthatók).

A 2000. január elsején soproni székhellyel létrejövő Nyugat-magyarországi Egyetem ideiglenes intézményi tanácsa zárt ülésen huszonnyolc igen és egy nem szavazattal rektorrrá választotta dr. Koloszar Józsefet, melyhez szívből gratulálunk!

Az erdőnek igen fontos a környezetvédelmi szerepe Ez EU-s elvárás is. A lakosság körében is eléggé közismert már, hogy az erdőnek kedvező szerepe van környezetünk védelmében, az emberi környezet minőségének javításában. Az erdő ebbéli funkcióját nemcsak az új erdők (lehetőleg természetközeli) létesítésével, hanem a meglévők minőségi fejlesztésével is, sőt a kettő együttesében fokozhatóak, tehát az erdőnek pozitív hatása van a környezetre.

Az asszimilációs felületet, a faállománnyal való borítottság (az egybefonódó zöldterületek) nemcsak mennyiségileg fokozza, hanem jobb környezeti minőséget is teremt. Az erdők közcélú, különleges és közjóléti szerepe iránt egyre nagyobb a társadalmi igény. A magántulajdonú erdők lassan közel a felét teszik ki erdőterületünknek. Csak együttesen lehetséges, hogy ezt a különleges funkciót hazánkban, valamennyi térségben az erdők betöltsék a lehetőségek határában belül. A magánerdők közjóléti szerepének érvényesítéséhez a nagyobb mértékű állami támogatás mellett a szakszerűbb erdőgazdálkodás biztosítása is szükséges, ami a hatékonyságot növelné.

Végül szeretném újírolag megjegyezni a következőket. Egyfelől, hogy a környezeti jószág javítása például a nagyobb mértékű erdősültséggel azért is szükséges, mert a mezőgazdasági művelés (termelés) alól felszabaduló termőterület (700-800 ezer, ha) folyamatosan hasznosítani kell. A racionális földhasznosításnak egyik alternatívája az azokon való új erdők létesítése lenne. Elkészültek a különböző rövid és hosszabb távú erdőtelepítési programok, megvalósításuk azonban lelassult, sőt akadozik. Az elmúlt több mint tíz év alatt három kormányerejű határozatban is erdőtelepítési programokat fogadtak el. Az utóbbi időben azonban a támogatás rendszere, mértéke meggyengült és a nagyobb lehetőségek mérséklése miatt is az évezred végéig sajnos nem teljesül például a tervezett 150 ezer hektáros erdőtelepítési program (1997-ig alig 40 ezer hektáron teljesültek csak a célkitűzések).

Az új erdőtörvény és főleg annak miniszteri végrehajtási utasításai érvényesítésével, továbbá a jelenlegi területarányhoz (18%-os) közeli (és nem csupán 2%-os) támogatás pénzüsszeggel az új erdőtelepítésre gyorsítása lehetővé válik. Potenciálisan már rendelkezésre állnak a mezőgazdasági művelés alól felszabaduló erdősíthető termőterületek.

Másfelől az élelmiszertermelés mérséklése következtében, annak helyébe a többcélú, nem élelmiszer produktumok előállítását indokolt megvalósítani, főleg az alacsony hatékonyságú termőterületeken. A nem élelmiszer-termelés egyik alternatívája a marginális földterületeken új erdők létesítése, ami környezetvédelmi szempontból is szükséges. A jelenlegi 18,5%-os faállománnyal való borítottság mértéktartó tudományos vélemények alapján 25-27%-ra lenne növelhető. Az erdőtelepítés-kutatások jelentései alapján ez nem túlzott, hanem reális cél és hosszú távon megvalósítható.

Az erdőgazdálkodó nyilvántartásba vételének jelentősége

A tulajdonrendezés során több mint 700 ezer ha – zömében volt szövetkezeti és állami gazdasági kezelésű – erdő került (került) magántulajdonba, és e mennyiség az erdőtelepítések következtében mára eléri a 750 ezer ha-t.

Sajnos e jelentős területnek jelenleg alig felén folyik gazdálkodás. Ennek oka egyrészt a részarány-tulajdonok kiadásának elhúzódnása, másrészt az, hogy az erdőtulajdonosok sok esetben nem gondoskodnak erdőgazdálkodóról és annak erdészeti hatóság általi nyilvántartásba vételéről.

Az erdőgazdálkodóról való gondoskodás az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. tv. (Erdőtörvény) 13. §-a alapján olyan sajátos kötelezettsége az erdőtulajdonosoknak, amely elkerülhetetlenül szükséges az erdő jogszert használatahoz. Ez egyrészt az Erdőtörvényből, másrészt – osztatlan közös tulajdon esetében – a Polgári Törvénykönyvből (Ptk.) fakad (XII. fejezet, Közös tulajdon).

Az Erdőtörvény 13. § (1) bekezdése szerint **erdőgazdálkodó az erdő tulajdonosa, vagy az erdőgazdálkodási tevékenységet folytató jogszerű használó.**

A következőkben arról lesz szó, hogy milyen feltételek mellett lehet az erdő tulajdonosa erdőgazdálkodó, illetve mit jelent és hogyan jön létre a jogszerű erdőgazdálkodó.

Az erdő tulajdonosa a 29/1997. (IV. 30.) FM rendelet (Vhr.) 16. §-a alapján akkor lehet erdőgazdálkodó, ha az erdészeti hatóság az erdőtulajdonos által birtokolt erdőterületet önálló erdőgazdálkodásra alkalmasnak ítéli.

Az önálló erdőgazdálkodásra való alkalmasság feltételei – figyelemmel a körülmények rendkívüli változatosságára – taxatív módon nincsenek felsorolva az Erdőtörvényben. A kérelem elbírálása során az erdészeti hatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy teljesítése esetén az ütemterv szerinti gazdálkodás kötelezettsége (Erdőtörvény 26. §) jelentős sérelemmel jár-e vagy sem.

E vonatkozásban a főbb szempontok:

- az ütemterv szerinti gazdálkodás térbeli rendjét rögzítő erdészeti üzemtervi térkép összhangba hozható-e a tulajdonlást rögzítő földnyilvántartási térképpel,

- a birtokhatár terepen való egyértelmű beazonosíthatósága,

- a szolgalmi jog nélküli megközelíthetőség,

- nem keletkezhet ésszerűtlenül kicsi üzemi terület (jelenleg az átlagos erdőtulajdon mértéke alig 2 ha, de ez is igen gyakran több parcellában van).

Fenti okokra visszavezethetően az egyéni erdőgazdálkodás alatt álló erdőterület mindössze 18%-ot tesz ki a rendezett tulajdonú működőképes gazdálkodói struktúrából.

Amennyiben a földrészletnek több tulajdonosa van, illetve a földrészlet önálló erdőgazdálkodásra alkalmatlan, az erdészeti hatóság társult erdőgazdálkodást rendel el. A társulási kötelezettség tehát földrészleten belül a tulajdonostársi jogviszonyon – Ptk. XII. fejezet –, földrészletek között pedig az Erdőtörvény 13. § (4) bekezdésén alapul.

Társulásra kötelezett erdőterületen az erdőtulajdonosok a fenti két törvényből kifolyólag csak akkor jogosultak bármilyen tevékenységet végezni, ha megegyezésre jutnak az erdő használatát, hasznosítását illetően, azaz erdőgazdálko-

dórol gondoskodnak. **Az erdőgazdálkodóról való gondoskodás azt jelenti, hogy az erdőtulajdonosok az Erdőtörvény 14. §-ában foglalt erdőgazdálkodói jogait és kötelezettségeiket átruházzák (Vhr. 15. §).**

Az erdőgazdálkodói jogok átruházásának típusai:

- az erdőtulajdonosok az 1994. évi XLIX. törvény alapján erdőbirtokossági társulatot alapítanak és érdeiket az **alapszabály szerint** annak használatába adják,

- az erdőtulajdonosok a társasági törvény (1997. évi CXLIV. számú törvény) alapján valamilyen gazdasági társaságot alapítanak és érdeiket **társasági szerződéssel** annak használatába adják,

- az erdőtulajdonosok az 1992. évi I. tv. alapján kizárólag erdőgazdálkodás céljából erdőszövetkezetet alapítanak és érdeiket az **alapszabály szerint** annak használatába adják,

- az erdőtulajdonosok érdeiket **polgárjogi szerződéssel** más erdőgazdálkodó szervezet vagy személy részére haszonbérbe adják,

- az erdőtulajdonosok érdeik kezelését **polgárjogi szerződéssel**, más erdőgazdálkodó szervezetre vagy személyre bízják.

Az erdőgazdálkodó főbb jogai és kötelezettségei

- melyek a tulajdonosról átszállnak a jogszerű használóra

Erdőtörvény 14. §-a szerint:

- közreműködés a gazdálkodás kereteit meghatározó 10 éves üzemterv elkészítésében,

- az éves erdőgazdálkodási terv (fakitermelés, erdőszítés, ápolás) engedélyeztetése,

- az állammal szembeni pénzügyi kötelezettségek teljesítése,

- állami támogatás igénylése,

- erdőgazdálkodási bírság viselése,

- erdőgazdálkodási tevékenységgel kapcsolatos képviselői hatósági és bírósági eljárásban;

Ptk. szerint:

- a hasznok szedésének a joga, valamint a terhek viselésének kötelezettsége (Ptk. 99. §),

- meghatározott körben szerződéses kötelezettségvállalás.

A gazdálkodói jogok átruházása után az erdőtulajdonosnál a tulajdonosi jogok közül lényegében véve csupán az elidegenítés és megterhelhetőség joga marad.

Amennyiben a társulásra kötelezett erdőterületen az erdőtulajdonosok nem gondoskodnak erdőgazdálkodóról – azaz nem adják tovább fent jelzett erdőgazdálkodói kötelezettségeiket, az Erdőtörvény 13. § (4) bekezdése alapján az erdő védelméért és fenntartásáért egyetemlegesen felelősek. Ezen túlmenően a földrészletre vonatkozó összes teher (pl. erdőgazdálkodási bírság) a Ptk. 99. §-a alapján bármelyik erdőtulajdonosra ráterhelhető. Ennek továbbhárítása a tulajdonostársakra viszont csak hosszadalmas bírósági eljárással lehetséges, amit erdőgazdálkodóról való gondoskodással célszerű lenne megelőzni.

Bartha Pál

Erdőtelepítés a XXI. század elején

A huszadik század vége a mezőgazdasági termékek piacának beszűkülését hozta. Az Európai Unió, melynek várhatóan nem túl sokára hazánk is tagja lesz, túltermelési válsággal küzd az agrárium területén, ezért mindent megtesz a művelés alá vont területek csökkentése érdekében. A fel szabaduló területek, döntő részben szántók, legcélszerűbb hasznosítása az erdősítés lenne. Nem kis tételről, egyes vélemények szerint mintegy hétszáz ezer hektár beerdősíthetőségéről van szó. Ilyen mértékű erdősítés megkezdése előtt alapos tervezés szükséges, hiszen nem mindegy, hogy a következő 50-100 évben milyen erdővel, faanyaggal rendelkeznek majd az unokáink.

A társadalmi elvárás, de az Európai Unió is az eladhatatlan terméket előállító nagyüzemi kukoricatermelésről nem az intenzív erdőgazdálkodásra való áttérést kívánja, olyan stabil életközösségek kialakítását várja helyette, mint amilyenek a természetközeli erdők vagy gyepek.

Az erdőtelepítés alapvető kérdései: *hol, milyen fajokkal erdősítsünk, s kik végezzék e munkát.*

Először az erdősítés helyéről. Szakmai megközelítésből aligha kérdéses, hogy – gazdálkodásról lévén szó – olyan területek beerdősítése indokolt, melyek erdőtenyésztés számára a legalkalmasabbak, ahol a befektetett költségek biztosan megtérülnek.

Nyilvánvaló politikai nyomás nehezedik majd az erdősítésért felelős személyekre, hogy alföldi pusztáinkon, sőt a szikeseken is támogassák az erdősítést, de elég csak az egyes régiók területére eső élőfakészleteit vizsgálni, hogy még az erdőgazdálkodásban járatlan is belássa, ennek

semmi értelme. Ha tovább növeljük a gazdaságosság küszöbét el nem érő erdőink arányát, akkor az Erdőfenntartási Alap sem lesz képes fedezni a rossz helyre telepített erdők veszteségeit.

Támogassa az EU bármennyivel is a telepítést, nyilván számon is kéri annak eredményességét. Ha ez nem lesz megfelelő, úgy vissza kell fizetni a költségeket, melyre még a tőkeerős nagyvállalatok sem valószínű, hogy képesek lennének, nemhogy a kisbirtokok gazdái. Tudomásul kell vennünk, hogy hazánk egy része az erdős puszták övébe tartozik, ahol az erdők léte labilis, növedékük minimális. Komoly természeti, esztétikai értéket képviselnek, fontos szerepük lehet például a futóhomok megkötésében, de gazdasági szempontból versenyképtelenek.

Ezzel szemben jelentős szántóterületek találhatók elsősorban a Dunántúlon és az Északi-középhegység körzetében, melyek mezőgazdálkodásra alkalmatlanok, de kiváló erdőket nevelhetnénk rajtuk, s ugyanez vonatkozik a sík vidéki árterületeink szántóira is.

A fajok közül a hazai lágy- és keménylombosokon túl az akácnak és a nemesnyár-klónoknak juthat szerep. Az erdőtvény az őshonos – talán szerencsésebb, ha tájban honosról beszélünk – fajok telepítését tartja kívánatosnak. Az ilyen fajokból álló, a természeteshez hasonlóan elegyes erdőink a legellenállóbbak, s általában jövedelmezőségük is kielégítő.

Nagyon óvatosan kell kezelni az intenzív gazdálkodásra alkalmas nemesnyár-klónok, s általában minden monokultúra telepítését. Az ültetvények erőltetése számos megoldhatatlan erdővédelmi problémát gerjeszt. Aki kételkedik ebben, nézze meg beteg erdeifenyveseinket, a nemesnyár-temetőket, vagy gondoljon a Nyugat-Dunántúlon lezajlott lucpusztulásra.

Hogy milyen fajok kerüljenek telepítésre, elsősorban a szabályzórendszerrel befolyásolható. A korábbi termelhetőség, gyorsabb megtérülés érveivel szemben megfelelő támogatási rendszer kialakításával ösztönözhető a gazdák a természetszerű erdők kialakítására.

Végül kik telepítsék, neveljék ezeket az erdőket. A legtöbb mezőgazdasági művelésből kikerülő terület elaprózott parcellákon, magánkézben van. Szétszabdalt erdők helyett szerencsésebb volna tömböket erdősíteni. Az erdők nevelése, szakszerű kezelése felkészült szakembereket kíván. Legalkalmasabbak e program végrehajtására az erdőgazdaságok volnának, s a privatizáció során elvesztett erdeik pótlása ösztönzi is őket erre. A jelenlegi jogszabályok ugyan nem teszik lehetővé, hogy földterületeket vásároljanak, de ezen lehet változtatni. Hasonló módon kellene eljárni, mint ahogy a kincstár számára a nemzeti parkok felvásárolják a természetvédelmi oltalom alatt álló területeket.

Összefoglalva: az erdőtelepítési program során erdőgazdálkodásra alkalmas méretű területeken és termőhelyeken, döntően tájban honos fajokból álló elegyes erdők telepítésével érhetjük el, hogy a társadalmi elvárás, a tartamos erdőgazdálkodás és a gazdaságosság követelményének egyaránt megfeleljünk.

Szakmánk korábbi nagyon jó társadalmi megítélése az utóbbi évtizedekben romlott. Hogy ez mely irányba változik a jövőben, azt jelentősen befolyásolja majd, hogy a nagy szabású erdőtelepítési program milyen visszhangot vált ki, a kritikák keresztútjába kerül, vagy a kérdésben érintettek megalégedésére valósul meg.

Dr. Markovics Tibor

FVM Erdészeti Hivatal szervezeti felépítése

Elnök Barátossy Gábor (főosztályvezető, elnöki cím viselésével); **elnöki titkárnő** Erős Sándorné (főmunkatárs).

Erdészeti politikai Osztály: *osztályvezető* Holdampf Gyula (főosztályvezető-helyettes, elnökhelyettesi cím viselésével); *Horváthné Sándor Erzsébet* (szakfőtanácsos), *dr. Nyárs József* (főtanácsos), *Szedlák Tamás* (junior szakértő), *dr. Szabó Tibor* (szakfőtanácsos), *László Istvánné* (főelőadó), *Tóth Gézánné* (titkárnő).

Erdészeti Igazgatási és Erdővédelmi Osztály: *osztályvezető* Balsay Antal (szakmai tanácsadó); *Beró Csaba* (szakfőtanácsos), *Lapos Tamás* (erd. igazgatási ügyintéző), *dr. Ádámfi Tamás* (szakfőtanácsos), *dr. Kárpáti János* (szakfőtanácsos), *Karádi László* (tanácsos II.), *dr. Villányi Lászlóné* (titkárnő, főelőadó).

Magánerdő-gazdálkodási és Szabályozási Osztály: *osztályvezető:* *Wisnovszky Károly* (oszt.vez.); *dr. Verbay József* (szakmai tanácsadó), *Bartha Pál* (szakfőtanácsos), *Ósz Előd* (főtanácsos), *Osváth Györgyné* (szakfőtanácsos), *Béressné dr. Terenyi Katalin* (tanácsos I.), *Szegedi András* (szakfőtanácsos), *dr. Illár Sándorné* (titkárnő).

Dauner Márton az FVM Ellenőrzési Főosztályán, főosztályvezető-helyettesi beosztásban dolgozik.

Nemcsak „Egy gondolat bánt engemet” avagy ki mit vett, azt aratja?

A privatizáció folyamán az erdőknek mintegy 40%-a magántulajdonba jutott. Ezek telekkönyvi rendezése csak lassan halad, minek következtében sem az erdőgazdálkodás, sem az erdő őrzése a telekkönyvileg rendezetlen helyeken megoldva nincs. Ez a helyzet nagyban hozzájárult a fatolvajlás nagyüzemesítéséhez, amidőn az erdő fáit csapatokba verődve termelik ki és szállítják el, igazoltatásuk lehetetlen, sőt (élet)veszélyes. Ezek az erdő pusztítását, az erdőbirtokos vagyonának elrablását büntetlenül végezhetik. A feljelentést követő rendőrségi nyomozás rendszerint eredménytelenül végződik. Ha viszont az erdőgazdálkodó a falopásról az illetékes rendőri szerv és az erdészeti hatóság felé a bejelentést elmulasztaná, az erdőgazdálkodót az erdészeti hatóságnak (erdőfelügyelőség) erdőgazdálkodási bírsággal kell sújtania (Vhr. 103. §). Ugyancsak akkor is, ha egy erdőbirtokos attól való félelmében, hogy „ismeretlen tettesek” erdejéből a fát ellopják és erdészeti hatósági (erdőfelügyelőségi) engedély nélkül erdejét kivágja, mert pontosan ráülnek az erdőtörvény 102. § (1) a/ pontjában foglaltak: „erdejében neki felróható okból engedély nélküli fakitermelést végzett.”

Ugyanakkor, amidőn az erdőtörvény hivatkozott rendelkezéseit helyesnek kell elismerni, *nem lehet egyetérteni azzal, hogy az ugyanazt az eredményt produkáló, de a tolvaj nagyobb súlyú szabálysértése (esetleg bűntette) megtorlás nélkül történhet, ugyanakkor az erdőbirtokost sújtó pénzbüntetés annak anyagi romlását is okozhatja.*

Az alábbi javaslat a törvényi szabályozások tiszteletben tartása mellett az erdőbirtokos anyagi romlását is megakadályozhatja. Ennek feltételei:

1. az erdőbirtokos fakitermelési szándékát írásban vagy szóban (telefonon) az erdészeti hatóságnak (erdőfelügyelőségnek) bejelentse;

2. az erdészeti hatóság szóbeli bejelentés esetén arról írásbeli feljegyzést készít, amelyen a bejelentés pontos idejét (hónap, nap, óra), a bejelentő nevét, lakhelyét, a fahasználattal kapcsolatos ingatlanra vonatkozó szükséges adatokat (község, hrsz, terület stb.) kell jelezni. Az így elkészített feljegyzést annak összeállítója dátumozza és aláírja. Ha a szóbeli bejelentést az erdőbirtokos személyesen végzi, úgy a feljegyzés vele is aláíratandó;

3. a feljegyzés ügyiratként iktatandó és az illetékes erdőfelügyelő részére azonnal kézbesítendő;

4. az erdőfelügyelő a bejelentéstől számított tíz napon belül helyszíni vizsgálattal dönt az erdő további sorsáról: amennyiben a fahasználati engedély megadásához szükséges valamennyi feltétel megvan, a kitermeléshez a három példányban kiállított engedélyt az alább felsorolt feltételekkel ideiglenesen adja meg:

4.1. a kérelmező erdőbirtokos a helyszínelést követő harminc napon belül kérelmét írásban a szükséges mellékletekkel együtt megismétli;

4.2. a harminc napos határidők be nem tartása az engedélyezést érvényteleníti és az erdészeti hatóság köteles a törvényben előírt erdőgazdálkodási bírságot megállapítani és kivetni;

4.3. a fakitermelés megkezdését engedélyező iratot az erdőbirtokosnak abbéli nyilatkozatával kell lezárni, hogy az abban foglaltakat egyetértőleg tudomásul vette.

Az engedélyező iratot az erdőfelügyelőn és az erdőbirtokoson kívül még két – az aláírások valóságát igazoló – tanúval is alá kell íratni. Mind az erdőbirtokos, mind a két tanú pontos lakáscíme és személyi vagy a TAJ-száma is feltüntetendő.

Az engedély megírásához három példányos átírótüb birtosítandó. Az első (eredeti) példány az erdészeti hatósági irattárá, a másodpéldány az erdőbirtokosé, a tőpéldány az erdőfelügyelő tübmbjében marad, amelyre az ügyirat iktatószámát is fel kell írni. Az engedély megadásának jogosságáért, a feltételek lelkiismeretes vizsgálatáért az erdőfelügyelő felelősséggel tartoznak.

A fentiek az erdőbirtokosok részére a törvényi előírások betartását elősegítenék. Ehhez természetesen szükséges az FVM Erdészeti Hivatalának erre vonatkozó egyetértése azáltal, hogy az erdészeti hatóság, illetve az erdőfelügyelők részére erre a meghatalmazást megadja, aminek véleményem szerint törvényi akadályja nem áll fenn.

Valószínűleg lesznek olyanok, akik az erdőtörvény előírásait *nem akarják magukra nézve kötelezőnek elismerni* abban a reményben, hogy a múlt rossz emlékü „szocialista összeköttetése” ma is még „él”, és az elkövetett törvénysértés miatt kiszabott pénzbüntetés tudomásulvétele helyett az azt megállapító erdészeti hatóságot hibáztathatják és bepanaszolják. Ma már jogállam lévén a törvény mindenkire kötelező, a hatóság elmarasztalása bizonyára elmaradna.

Dr. Kollwenz Ödön

Joglesen

Magyar Közlöny

139/1999. (IX.3.) Korm. r. A védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 8/1998. (I.23.) Korm. rendelet módosításáról
1999. LXXXVIII. tv. Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény módosításáról

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő

63/1999. (VII.21.) FVM-HM-PM e.r. A földmérési és térképészeti állami alapadatok kezeléséről, szolgáltatásáról és egyes igazgatási szolgáltatási díjakról
75/1999. (IX.1.) FVM r. Az 1999. júniusi és júliusi rendkívüli időjárás okozta mezőgazdasági károk enyhítéséhez nyújtott támogatásról
42/1999. (X.13.) OM r. Az Országos szakértői és Országos vizsgáztatási névjegyzékről és a szakértői tevékenységről
1998. évi XXVIII. tv. Az állatok védelméről és kíméletéről